

Den glade videnskab

Af
Johan de Mylius

Gunnar Ekelöf: Tag og skriv. Digte og Notater. Udvalgt og oversat af Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen. Forlaget Arena. 127 s., Bogladepris kr. 62,50, i abonnement kr. 31,25.

En af hovedskikkelserne bag den svenske lyriske modernisme var Gunnar Ekelöf. Hans digtsamlinger, der kom i tæt rækkefølge fra tredivernes begyndelse og fremefter, blev en afgørende inspirationskilde for både fyrttitalisterne og igen for tressernes lyrik.

Ekelöf unddrog sig alle formler, fascineredes af det modsætningsfyldte i livet og var selv en til det yderste modsætningsfyldt kunstner. I ekstrem grad var han splittet mellem intellekt og sanser, hoved og krop. Det var både erkendt og uerkendt til stede i hans digtning, erkendt i det omfang splittelsen blev taget op som emne i digtene, uerkendt for så vidt som den billedverden, han hentede op fra det ubevidste, kom til at stå i spændt kontrast til de dagklare refleksioner.

Oplevelsen af intetheden var den erkendelse, han fastholdt gennem hele sit forfatterskab. Han kunne betegne sin holdning som pessimisme, men det var en pessimisme af den slags, som — ikke ukendt inden for modernistisk tradition — gennem den dybe fornægtelse arbejdede sig frem mod en højere bekræftelse.

Kritisk, skeptisk over for alt var han inderst inde en mystiker, hengiven til livets enhed. I intetheden søgte han det, som konfessioner og ideologier forfalskede: den nøgne virkelighed, af en positivitet hinsides godt og ondt.

Han var en vantro, som udtrykte sin tro i billedet af »jomfruen«, intetkønnet, Maria, skøgen og den store moder i ét. Mystik og virkelighedsbekræftelse gik hånd i hånd.

Et udvalg af Ekelöfs digte og notater foreligger nu på dansk. I en tid, hvor de frelst holdninger ikke er mindre dominerende end i tredivernes, hvor Ekelöf trådte frem, er hans tekster og tanker så vedkommende som nogensinde.

Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen har lavet et tekstudvalg, som siger meget både om modernismen og Ekelöf. Men det siger også noget om en tro på kunsten som en guddommelig, glad videnskab. Det er provokerende tale her i ukunstens tid.

En meget stor svensk lyriker

Gunnar Ekelöf på dansk

Gunnar Ekelöf: Tag og skriv. Digte og notater. Udvalgt og oversat af Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen. (Arena. 128 sider, kr. 62,50).

Der oversættes mere lyrik end man skulle tro et spinkelt bogmarked kan bære — og oversat lyrik er et meget sårbart, men nødvendigt hjørne. Se nu bare Malinovski der i Fælleden præsenterer Erik Lindegrens Mennen utan väg og i radioen Karl Vennberg. Og se til forlaget Arena der udgiver en stor samling af Gunnar Ekelöf, den sjældneste digter nær os.

Der er ingen vej uden om Ekelöf. Han registrerede i et halvt århundrede bevægelserne i de lyriske muligheder. Nu og da tog han mærkelige spring frem som i bogen Strountes fra 1955 — der også rummer det svenske ord strunt — vrøv, vås, lort. Tiden var stadig højtidelig, men Ekelöf skruede radikalt ned for bestemte idealistiske krav og bragte trivialt materiale ind i ligeværdig sammenhæng. Trods alt nogle år før musik og maleri og ordkunst verden over fik fært af det samme.

Den fremragende svenske lyriker Gunnar Ekelöf — nu i dansk oversættelse.

UDVALGET 'Tag og Skriv' er en fantastisk god introduktion — uden det ønskelige apparat. Der er et fortrinligt udvalg af

digte og prosa — uden så meget som en indholdsfortegnelse. Og det er skade. Hvorfor? Jo, for se bare: hvis de samme tekster med de funderinger og analyser der ligger bag udvalget var forsynet med apparat som Dansk lærerforenings udgaver, så kunne det faktisk bruges af en veldefineret målgruppe i undervisning. Hvis ellers altså Dansk lærerforening kan gå i kasse med andre forlag end det store, De ved nok. Suppleret med nogle tekster på det rigtige svensk, ville gymnasiet være godt forsynet. Men hvilken træd adjunkt bruger materiale uden noter og oplysninger?

Om udvalget ved Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen nogle gode ord. Om oversættelsen? Har man Gunnar Ekelöf i sit øre, må den nok lyde lidt prosaisk og forsigtig. Men det er hæderligt arbejde, og når man læser sig ind på det, er det som om oversætternes iver smitter af og ordene også på dansk får noget af Ekelöfs magiske kraft.

VAGN STEEN

Gunnar Ekelöf på dansk

Gunnar Ekelöf: »Tag og skriv. Digte og prosatekster i udvalg og oversættelse ved Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen. 127 sider. Arena. Bogladepris kr. 62,50.

NÅR MAN har vænnet sig til at læse en udenlandsk lyriker på hans eller hendes eget sprog, vil man ofte synes, at oversættelser til dansk knirker. Den fornemmelse har jeg over for det udvalg af den svenske lyriker Gunnar Ekelöf, som Arena har udsendt. Jeg synes, mange af digtene virker stivbenede, men jeg kan ikke påvise nogen fejl.

En åbenlys fejl ved udvalget er det derimod, at der ikke er skygge af oplysninger om, hvor i Ekelöfs produktion teksterne er taget fra. Det er noget pjat. Det havde også været udmærket med en introduktion til Ekelöf. Der findes formentlig enkelte danskere, der ikke kan hans livshistorie og produktion på fingrene.

Jeg kan ikke mindes, at jeg nogensinde i en anmeldelse har brugt ordet »genial«, og det vil jeg heller ikke gøre nu, men som lyriker snerper Ekelöf derhenad. Der er en rigdom på erfaringer og en mangel på billige løsninger i hans digte. Han ejer en lyrisk spændvidde, hvormed han kan sætte tilværelsens modsætninger sammen

og få det til at gnistre. Af ham kan man lære så meget om at være opmærksom, og man kan lære noget om en livsglæde hinsides al banalitet. Han kan skrive så versene skinner og man bader sig livsaligt i deres sol- og måneskin. Han har lært af de store psalmisters jubel, af østens kærlighed til det lille bitte billede der vokser og sprænger stregheden og han befinder sig godt i 1700-tallets nøgterne, leende solfyldte rum.

Der kan laves mange gode Ekelöf-udvalg og linjen i valget af digte skal jeg ikke antaste, selv om jeg savner nogle flere af »Strountes«-digtene, som er de rene trolidsplinter. Notaterne har man hentet fra Gunnar Ekelöfs enke, Ingrid Ekelöfs udgave af hans Selvbiografi fra 1971. Det er en fantastisk bog. Han skriver til det sidste; da han plaget af smerter i sin kræftthægede hals er ved at dø, sammenligner han sig med en gebuk, der æder tidsler.

Ekelöf var også en fremragende essayist. Som salig professor Rubow mere belyser han et emne end egentlig drøfter det. I hans prosastil er den samme lethed, som digtene lyser af. Det er noget af det smukkeste svensk, man kan læse. Helt tilbage til Linné skal man for at finde mage, til det »ljusa 1700-tal«.

ekm

Fritsvævende Ekelöf

Af Knud Sørensen

»Tag og skriv« hedder et bind digte og notater af den store, nu afdøde, svenske lyriker, Gunnar Ekelöf, udvalgt og oversat af Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen.

Midt i glæden over en god bog, glæden over foruroligende gode digte, oversat så man ikke tænker på dem som oversættelser, glæden over en god vekselvirkning mellem bogens første halvdel, der består af digte, og den anden halvdel, der består af kortere prosastykker midt i al den glæde sidder man og ærgrer sig. For bogen har to alvorlige mangler: Et forord, der kunne introducere Ekelöf for de mange af os, hvor hvem Ekelöf nok er et navn, men næsten kun et navn, og et register, som kunne fortælle, hvorfra og hvornår hver enkelt digt stammer.

Det var så lidt, der skulle til, for at der kun havde været grund til tilfredshed.

Gunnar Ekelöf: »Tag og skriv«. Oversat af Karsten Sand Iversen og Jens Smærup Sørensen. Arena. 127 sider. 62,50 kr.